

Total No. of Questions : 3

SEAT No. :

P4614

[Total No. of Pages : 4

[4852] - 101

MEd. (Gen.) (Semester - I)

PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION

101 : Education in Global Society Philosophy

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*
- 3) *Answer to Q.No. 1&2 should be between 350 to 400 words each.*
- 4) *Answer to Q.No. 3 should be between 140 to 150 words each.*
- 5) *Students should follow the given word limitations.*
- 6) *In any situation students will not get suppliments.*

Q1) Explain the Educational Thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar. How it is useful in today's Indian society? **[15]**

OR

State the concept & types of Human values. As a teacher, How will you inculcate these values through Education? Explain.

Q2) What are the basic tenets of naturalism? Write its Educational implication with reference to following point:

- i) Aims of Education
- ii) Curriculum
- iii) Teaching methods
- iv) Freedom & Discipline

[15]

OR

Write down meaning & definition of Education & Philosophy. Explain the scope of Education & Philosophy.

P.T.O.

Q3) Write short note (Any four)

[20]

- a) Need of Philosophy in life.
- b) Teaching Methodology regarding Pragmatism.
- c) How will you inculcate National values through Education.
- d) Vedic Education - Curriculum.
- e) Basic tenets of Idealism
- f) Educational thoughts of Radhakrishnan.

Total No. of Questions : 3]

P4614

[4852] - 101

M.Ed. (Gen.) (Semester - I)

PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION

101 : Education in Global Society Philosophy

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांचे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा. भारतीय समाजात आज ते कितपत उपयुक्त आहेत. [15]

किंवा

मानवी मूल्यांची संकल्पना व प्रकार लिहा. शिक्षणातून ही मूल्ये तुम्ही कशी रूजवाल. स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) निसर्गवादाची मूलभूत तत्वे कोणती? खालील मुद्द्यांच्या आधारे निसर्गवादाचे शैक्षणिक उपयोजन लिहा.

- i) शिक्षणाची ध्येये
- ii) अभ्यासक्रम
- iii) अध्यापन पद्धती
- iv) शिस्त व स्वातंत्र्य

[15]

किंवा

शिक्षण आणि तत्वज्ञानाचा अर्थ व व्याख्या लिहा. शिक्षण आणि तत्वज्ञानाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) तत्वज्ञानाची जीवनातील गरज
- ब) कार्यवादानुसार अध्यापन पद्धती
- क) तुम्ही शिक्षणातून राष्ट्रीय मूल्ये कशी रूजवाल ?
- ड) वैदिक शिक्षण - अभ्यासक्रम
- इ) आदर्शवादाची मूलभूत तत्वे कोणती ?
- फ) डॉ राधाकृष्णन यांचे शिक्षणविषयक विचार

Total No. of Questions : 3

SEAT No. :

P4615

[Total No. of Pages : 4

[4852] - 102

M.Ed. (Semester - I)

EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY

102 : Sociological Foundation of Education

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) *Students should strictly follow the word limit given.*
- 6) *No supplement will be provided to the students.*

Q1) State the meaning of educational sociology. Explain the difference between educational sociology and sociology of education. Write the functions of educational sociology regarding Indian society. **[15]**

OR

Explain the nature of Globalization and discuss merits and demerits of Indian education system in Globalization age.

Q2) Difference between Democracy and Totalitarian state with the following points. **[15]**

- a) Meaning
- b) Educational objectives
- c) Curriculum
- d) School Administration
- e) Teaching Methods

OR

What is Terrorism? Give the reasons of Terrorism. Giving its consequences, suggest the remedies.

P.T.O.

Q3) Write short notes (Any four) :

[20]

- a) Education and Family
- b) Need of secularism in India
- c) Social Mobility and Education
- d) Concept of “Deschool society” with special reference to Ivan Illich.
- e) Reforming in Evaluation
- f) Importance of Education for maintaining the peace in diverse religious beliefs.

Total No. of Questions : 3]

P4615

[4852] - 102

M.Ed. (Semester - I)

EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY

102 : Sociological Foundation of Education

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिले जाणार नाही.

प्रश्न 1) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ सांगा. शैक्षणिक समाजशास्त्र व शिक्षणाचे समाजशास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा. शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये सांगा. [15]

किंवा

जागतिकीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि जागतिकीकरणाच्या युगात भारतीय शिक्षण पद्धतीच्या गुणदोषांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) टनेकशाही व हुकूमशाही राज्यव्यवस्थाची तुलना पुढील मुद्द्यांच्या आधारे करा. [15]

- अ) अर्थ
ब) शैक्षणिक उद्दिष्टे
क) अभ्यासक्रम
ड) शालेय प्रशासन
इ) अध्यापन पद्धती

किंवा

दहशतवाद म्हणजे काय? दहशतवादाची कारणे सांगा. त्याचे समाजावरील परिणाम सांगून शिक्षणातून त्यावर उपाय सूचवा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा.

[20]

- अ) शिक्षण आणि कुटुंब
- ब) भारतात धर्मनिरपेक्षतेची गरज
- क) सामाजिक गतीमानता आणि शिक्षण
- ड) 'शाळा विरहित समाज' ही इव्हान इलिचची संकल्पना
- इ) मूल्यमापनातील पुर्नबांधणी
- फ) विविध धार्मिक विचार प्रवाहांमध्ये शांतता टिकवून ठेवण्यासाठी शिक्षणाचे महत्व.

Total No. of Questions : 3

SEAT No. :

P4616

[Total No. of Pages : 2

[4852] - 103

M.Ed. (Gen.) (Semester - I)

103 : ADVANCED EDUCATIONAL DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

Compulsory

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) *Student should Strictly follow the word limit given.*
- 6) *No supplement will be provided to the students.*

Q1) Explain in detail Behaviorism school of psychology. **[15]**

OR

Explain stages of Cognitive development given by piaget. How the knowledge of these stages will be useful to the teacher in teaching learning?

Q2) Explain role of school in inculcation of attitudes, interest and values in students at various developmental stages. **[15]**

OR

Explain Freud's psycho - sexual development theory give its educational implications.

Q3) Write short notes (Any four) **[20]**

- a) Experimental method
- b) Indian concept of personality development
- c) Educational importance of structuralism
- d) Self concept - Meaning
- e) Factors influencing development
- f) Case study method

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4616

[4852] - 103

M.Ed. (Gen.) (Semester - I)

103 : ADVANCED EDUCATIONAL DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

Compulsory

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द
5) विद्यार्थ्यांनी शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) विद्यार्थ्यांना पुरवणी दिली जाणार नाही

प्रश्न 1) मानसशास्त्रातील वर्तनवाद संप्रदाय सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

पियाजे यांनी सांगितलेल्या बोधात्मक विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा. या अवस्थांचे ज्ञान शिक्षकाला अध्ययन अध्यापनात कसे उपयुक्त ठरेल ?

प्रश्न 2) विद्यार्थ्यांच्या विकासाच्या विविध अवस्थांमध्ये अभिवृत्ती, अभिरूची व मूल्ये रूजविण्यामध्ये शाळेची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

किंवा

फ्राईडच्या मनोलैंगिक विकासाची उपपत्ती स्पष्ट करा. त्याचे शैक्षणिक उपयोजन द्या.

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार) [20]

- अ) प्रायोगिक पध्दती
ब) व्यक्तिमत्व विकासाची भारतीय संकल्पना
क) रचनावादाचे शैक्षणिक महत्व
ड) स्वसंकल्पना - अर्थ
इ) विकासावर परिणाम करणारे घटक
फ) जीवन वृत्तांत पध्दती

Total No. of Questions : 3

SEAT No. :

P4617

[Total No. of Pages : 3

[4852] - 104

M.Ed. (General) (Semester - I)

104 : ADVANCED PSYCHOLOGY OF LEARNING

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for 15 marks question is 350 to 400.*
- 4) *Word limit for 5 marks question is 130 to 150 .*
- 5) *Students should Strictly follow the word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) Explain the meaning and concept of intelligence. Illustrate with suitable examples. Gardner's Multiple intelligence theory. How is the knowledge of multiple intelligence helpful to teacher? **[15]**

OR

Explain the concept of learning. Illustrate Gagne's hierarchical theory of learning with suitable examples. Write its educational implications.

Q2) What is meant by models of teaching? Explain Bruner's concept attainment model with its steps. How is it helpful for a teacher to explain the concepts to students? **[15]**

OR

What is brain based learning? What are the principles of brain based learning? How these principles help teacher for effective teaching - learning?

Q3) Answer the following (any four) **[20]**

- a) Explain the importance of emotional intelligence in student's life.
- b) Write the difference between methods and models of teaching.
- c) Write the importance of motivation in learning.
- d) Explain the concept of brain storming. With its steps.
- e) Write the concept and meaning of creativity. Write its characteristics
- f) How role play model helps in History teaching

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4617

[4852] - 104

MEd. (General) (Semester - I)

104 : ADVANCED PSYCHOLOGY OF LEARNING

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठीची शब्दमर्यादा 350 ते 400 आहे.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 आहे.
5) दिलेली शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) बुद्धिमत्तेची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.गार्डनरची बहुविध बुद्धिमत्ता उपपत्ती योग्य उदाहरणांसह विशद करा. बहुविध बुद्धिमत्तेचे ज्ञान शिक्षकास कसे सहाय्यक ठरेल? [15]

किंवा

अध्ययनाची संकल्पना स्पष्ट करा. गॅनेची अध्ययनाची श्रेणीबद्ध अध्ययन उपपत्ती योग्य उदाहरणे देवून विशद करा. तिचे शैक्षणिक महत्व लिहा.

प्रश्न 2) अध्यापनाची प्रतिमाने म्हणजे काय? ब्रूनरचे संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान पायव्यासह स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांना संकल्पना स्पष्ट करण्यासाठी ते शिक्षकांना कसे सहाय्यक ठरते? [15]

किंवा

मेंदु आधारित अध्ययन म्हणजे काय? मेंदु आधारित अध्ययनाची तत्वे कोणती? ही तत्वे शिक्षकाला परिणामकारक अध्ययन – अध्यापनासाठी कशी मदत करतात?

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) विद्यार्थ्यांच्या जीवनात भावनिक बुद्धिमत्तेचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) अध्यापनाच्या पद्धती आणि प्रतिमाने यांतील फरक लिहा.
- क) अध्ययनातील प्रेरणेचे महत्त्व लिहा.
- ड) बुद्धिमंथन संकल्पना स्पष्ट करा. त्याच्या पायऱ्या लिहा.
- इ) सर्जनशिलता संकल्पना व अर्थ लिहा. तिचे गुणधर्म लिहा.
- फ) इतिहासाच्या अध्यापनामध्ये भूमिका पालन कसे उपयुक्त ठरते?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4618

[Total No. of Pages : 4

[4852]-105

M. Ed. (Semester - I)

**COURSE - 105: EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Maximum Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 Words.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 135 to 150 Words.*
- 5) *No supplement will be provided to the students.*

Q1) What are the different types of research? Which type of research will you prefer to solve problems related to teaching-learning process? Explain the characteristics of it with the help of example. **[15]**

OR

What is meant by sampling? Explain the types of probability & non-probability sampling with the help of example.

Q2) Prepare a research proposal on a topic, "Effectiveness of game based learning on student's achievement", considering following points.

- a) Need of the study
- b) objectives-two
- c) Assumptions
- d) Operational definitions-two
- e) Data collection tool
- f) Data analysis tool

[15]

OR

Explain the nature and different areas of education research.

P.T.O.

Q3) Write short notes on any four

[20]

- a) Purpose and need of review of related literature.
- b) Need & significance of historical research.
- c) Factors affecting internal validity.
- d) Types of variables.
- e) Characteristics of hypothesis.
- f) Online & off line references.

Total No. of Questions : 3]

P4618

[4852]-105

M. Ed. (Semester - I)

COURSE - 105: EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 135 ते 150 शब्द.
5) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) संशोधनाचे विविध प्रकार कोणते? अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेसंबंधित समस्या सोडविण्यासाठी तुम्ही कोणत्या संशोधन प्रकाराला प्राधान्य द्याल? त्या संशोधन प्रकाराची वैशिष्ट्ये उदाहरणासहित स्पष्ट करा. [15]

किंवा

नमुना निवड म्हणजे काय? संभाव्यतेवर व असंभाव्यतेवर आधारित नमुना निवडीचे प्रकार उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खेळ आधारित अध्ययनाचा विद्यार्थ्यांच्या संपादनावर होणारी परिणामकारकता या विषयावर खालील मुद्द्यांना अनुसरून आराखडा तयार करा. [15]

- अ) अभ्यासाची गरज
ब) उद्दिष्टे-दोन
क) गृहितके

- ड) कार्यात्मक व्याख्या-दोन
- इ) माहिती संकलनाचे साधन
- फ) माहिती विश्लेषणाचे साधन

किंवा

शैक्षणिक संशोधनाचे स्वरूप व क्षेत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) संबंधित साहित्याचा आढावा -गरज व हेतू
- ब) ऐतिहासिक पध्दत- गरज व महत्व
- क) आंतरिक सप्रमाणतेवर परिणाम करणारे घटक
- ड) चलांचे प्रकार
- इ) परिकल्पनेची वैशिष्ट्ये
- फ) ऑन लाईन, ऑफलाईन संदर्भ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4619

[Total No. of Pages : 4

[4852]-106

M. Ed. (General) (Compulsory)

106: DATA COLLECTION & INFERENCE STATISTICS

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Maximum Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to right indicate full marks.
- 3) Student should follow the given word limit.
- 4) In any situation, student should not be given supplement.
- 5) Use of simple calculator and statistical table is allowed.

Q1) A) In a sample of 1000 cases, Mean is 40 and standard deviation is 5. Assuming normality of distribution how many individuals scored between 30 and 50? [5]

B) Compute median from the following frequency distribution. [5]

C.I	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
Frequency	5	8	9	18	10	6	7

C) Explain in brief qualities of good measuring tool. [5]

OR

A) Compute the standard Deviation from given frequency distribution.

C.I	27-29	24-26	21-23	18-20	15-17	12-14	9-11	6-8
Frequency	7	9	15	30	8	6	4	3

B) In a study, 300 students were asked to give a preference of their interest out of the games: [5]

Cricket, Chess and Badminton. Data Collected are as follows:

Cricket	Chess	Badminton
150	70	80

Does distribution of game preference differ significantly found that to be expected if game preference is equally distributed? Interpret your result?[5]

C) Explain use of Psychological tests in Educational Research. [5]

P.T.O.

Q2) A study was aimed to determine the effectiveness of the three different teaching methods for science. Three groups, each consisting of six students of class VII were selected randomly. These three groups were exposed to three different methods of teaching the scores obtained on a post-test were recorded as follows:

Group I	Group II	Group III
2	8	8
4	9	7
5	6	9
7	3	4
8	2	3
9	1	6

Test the significance of difference among Mean scores of groups using the analysis of variance technique (ANOVA). [15]

OR

A) A teacher gave a Mathematics attitude test to the 40 students of his class. Then he implemented various programmes for enhancement of Mathematics attitude and the Mathematics attitude test was re-administered. The data obtained were as follows:

	Pre-Test	Post-Test
Mean	70.39	88.20
Standard Deviation	15.30	10.83
Coefficient of correlation	= 0.52	

Test significance of difference between Mean scores of pre-test and Post-test. Interpret your result. [10]

B) Write note on the Concept on Phi-coefficient. [5]

Q3) Write notes on the following : (Any Four) [20]

- a) Characteristics of good research report.
- b) Type I and Type II error.
- c) Ogive.
- d) Organization and tabulation of data.
- e) Use of observation in Educational Research.
- f) Use of computers in data analysis.

Total No. of Questions : 3]

P4619

[4852]-106

M. Ed. (General) (Compulsory)

106: DATA COLLECTION & INFERENCE STATISTICS

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) अ) एका 1000 नमूना असलेल्या गटाचे मध्यमान 40 आणि प्रमाण विचलन 5 आहे. वितरण प्रसामान्य आहे असे गृहीत धरून, 30 आणि 50 या प्राप्तांका दरम्यान गुण मिळविणारे किती व्यक्ती असतील? [5]

ब) खालील वारंवारिता वितरणावरून मध्यांक काढा. [5]

वर्गांतरे	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
वारंवारिता	5	8	9	18	10	6	7

क) चांगल्या मापन साधनांची गुणवैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. [5]

किंवा

अ) खालील वारंवारिता वितरणावरून प्रमाण विचलन काढा. [5]

वर्गांतरे	27-29	24-26	21-23	18-20	15-17	12-14	9-11	6-8
वारंवारिता	7	9	15	30	8	6	4	3

ब) एका अभ्यासात, 300 विद्यार्थ्यांना क्रिकेट, बुद्धिबळ व बॅडमिंटन या खेळांपैकी त्यांच्या आवडत्या खेळाचे प्राधान्य विचारले संकलित माहिती खालील प्रमाणे :

क्रिकेट	बुद्धिबळ	बॅडमिंटन
150	70	80

जर अपेक्षित खेळ प्राधान्य समानता वितरणानुसार असेल तर खेळांचे दिलेले वितरण समानता वितरणापेक्षा लक्षणीयरित्या वेगळे आहे का? तुमच्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा. [5]

क) शैक्षणिक संशोधनामध्ये मानसशास्त्रीय चाचण्यांचा उपयोग स्पष्ट करा. [5]

प्रश्न 2) विज्ञान विषयासाठी तीन वेगवेगळ्या अध्यापन पध्दतीची परिणामकारकता निश्चित करण्यासाठी एक अभ्यास हाती घेण्यात आला. इयत्ता सातवीच्या वर्गातील, प्रत्येकी सहा विद्यार्थी असलेले तीन गट यादृच्छिकपणे निवडले या तीन गटांना तीन वेगवेगळ्या अध्यापन पद्धतींनी शिकविले उत्तर चाचणीमध्ये मिळालेले प्राप्तांक खालील प्रमाणे:

गट I	गट II	गट III
2	8	8
4	9	7
5	6	9
7	3	4
8	2	3
9	1	6

प्रसरण विश्लेषण तंत्राचा उपयोग करून गटांच्या मध्यमानातील फरकाची सार्थता तपासा. [15]

किंवा

अ) एका शिक्षकाने त्यांच्या वर्गातील 40 विद्यार्थ्यांना गणित अभिवृत्ती ची चाचणी दिली. नंतर त्यांनी गणित अभिवृत्ती वाढविण्यासाठी वेगवेगळ्या कार्यक्रमांची अंमलबजावणी केली आणि गणित अभिवृत्ती चाचणी पुन्हा दिली. संकलित माहिती खालील प्रमाणे:

	पूर्व चाचणी	उत्तर चाचणी
मध्यमान	70.39	88.20
प्रमाण विचलन	15.30	10.83
सहसंबंध सहगुणक	= 0.52	

पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणीच्या मध्यमानातील फरकाची सार्थता तपासा तुमच्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा. [10]

ब) टीप लिहा-फाय सहसंबंध सहगुणकाची संकल्पना. [5]

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. [20]

- चांगल्या संशोधन अहवालाची वैशिष्ट्ये
- प्रकार I व प्रकार II त्रुटी
- उर्ध्वगामी वक्र
- माहितीचे संघटन व सारणीकरण
- शैक्षणिक संशोधनामध्ये निरीक्षणाचे महत्व
- माहिती विश्लेषणात संगणकाचा उपयोग

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4620

[Total No. of Pages : 4

[4852]-202

M. Ed. (Semester - II) (General)

**205:EDUCATIONAL MANAGEMENT (Optional Paper - I)
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Maximum Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for question of 15 marks is about 350 to 400.*
- 4) Word limit for question of 5 marks is about 130 to 150.*
- 5) Students should strictly follow the word limit given.*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) Explain meaning and nature of Educational leadership what is the role and characteristics of effective educational leadership. **[15]**

OR

Explain the meaning & importance of institutional planing. Explain with the help of example, how will you plan for man power forecasting to improving the performance of your institution?

Q2) Explain the importance of verbal non verbal written communication skill in educational institution. How will you use modern information technology for an effective communication. **[15]**

OR

Explain the concept of accreditation. Explain how does accreditation assist in qualitative improvement of an institution enlist the parameters of a accreditation of a teacher education institution.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four)

[20]

- a) Functions of supervisor.
- b) Methods of financing education
- c) Characteristics of good management.
- d) Application of management concept in teaching learning processes
- e) Role of state govt. in education at higher level .
- f) Decentralization of decision making their merits & limitations

Total No. of Questions : 3]

P4620

[4852]-202

M. Ed. (Semester - II) (General)

205:EDUCATIONAL MANAGEMENT (Optional Paper - I)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.

6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) शैक्षणिक नेतृत्वाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. प्रभावी शैक्षणिक नेतृत्वाची भूमिका व गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

संस्थानिहाय नियोजनाचा अर्थ व महत्व स्पष्ट करा. तुमच्या संख्येच्या गुणवत्ता विकसनासाठी लगणाच्या मनुष्यबळासाठी तुम्ही कसे नियोजन कराल? सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) शैक्षणिक संस्थेतील शाब्दिक, अशाब्दिक व लेखी संप्रेषण कौशल्याचे महत्व स्पष्ट करा. परिणामकारक संप्रेषणाकरिता आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाचा कसा वापर कराल? [15]

किंवा

अधिस्विकृती संकल्पना स्पष्ट करा. अधिस्विकृतीमुळे संस्थेच्या गुणवत्ता विकासात कशी मदत होत ते स्पष्ट करा. शिक्षण प्रशिक्षण संस्थेच्या अधिस्विकृतीचे निकष लिहा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणतेही चार)

[20]

- अ) पर्यवेक्षकाची कार्ये.
- ब) शैक्षणिक वित्तव्यवस्थापनाच्या पध्दती.
- क) चांगल्या व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये.
- ड) अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेत व्यवस्थापन संकल्पनेचा उपयोग.
- इ) उच्च शिक्षणामध्ये राज्य सरकारची भूमिका.
- फ) विकेंद्रित निर्णय प्रक्रियेचे गुण व मर्यादा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4621

[Total No. of Pages : 4

[4852]-203

M. Ed. (General) (Semester - II)

**206:COMPARATIVE EDUCATION (Optional Paper - II)
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Maximum Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for question of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) Word limit for question of 5 marks is about 135 to 150 words.*
- 5) Student should strictly follow the word limit given.*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) Explain the impact of globalisation on Indian Education.

[15]

OR

How has India addressed the challenges of adult and women Education? Discuss in the light of the philosophy, Organisational pattern and efforts made by the government and private sector.

Q2) Children's Educational experiences are shaped not just by school realities, but also by the values and ideology of the state, as also by culture and history, compare the primary education between India and England in this backdrop. **[15]**

OR

Explain the role of private sector in education system of the united kingdom at school level. .

P.T.O.

Q3) Short Note (Any Four)

[20]

- a) Comparative Education: An Indian Perspective.
- b) Problems of women Education.
- c) Role of private sector in education in Japan.
- d) History of comparative Education.
- e) Teacher Education and Teachers' status.
- f) New trends in Education to be studied in world perspective.

Total No. of Questions : 3]

P4621

[4852]-203

M. Ed. (General) (Semester - II)

206:COMPARATIVE EDUCATION (Optional Paper - II)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) भारतीय शिक्षणावर जागतिकीकरणाचा झालेला परिणाम स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारत प्रौढ आणि स्त्री शिक्षणातील समस्यांना कशा प्रकारे सामोरे जातो आहे? तात्त्विक सिद्धान्त, संघटनात्मक पध्दती आणि शासन व वैयक्तिक क्षेत्रामध्ये होणाऱ्या प्रयत्नांना लक्षात ठेवून विवेचन करा.

प्रश्न 2) बालकांच्या शैक्षणिक अनुभवांना फक्त विद्यालय आकार देत नाही, तर राष्ट्राची मूल्य आणि विचारधारा सुध्दा तसेच राष्ट्रीय नीति, स्थानीय दबाव व संस्कृती आणि इतिहास सुध्दा! या पृष्ठभूमिमध्ये भारत आणि इंग्लंडची प्राथमिक शिक्षणाची तुलना करा. [15]

किंवा

विद्यालयास्तरावर संयुक्तराज्य (इंग्लंड) (यू.के.) च्या शिक्षण व्यवस्थेमध्ये खाजगी क्षेत्राचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) तुलनात्मक शिक्षण : एक भारतीय परिप्रेक्ष्य
- ब) स्त्री शिक्षणाच्या समस्या
- क) जपानमधील शिक्षणामध्ये खाजगी क्षेत्राची भूमिका
- ड) तुलनात्मक शिक्षणाचा इतिहास
- इ) शिक्षक शिक्षण आणि शिक्षकांची सद्यस्थिती
- फ) जागतिक पार्श्वभूमीवरील शिक्षणातील नवीन विचारप्रवाह

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4622

[Total No. of Pages : 4

[4852]-204

M.Ed. (General) (Semester - II)
207 : TEACHER EDUCATION (Optional)
(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) Word limit for questions of 05 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) Student should strictly follow the word limit given.*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) Write information of internal and external evaluation in teacher education. Explain following any two techniques of evaluation with example. **[15]**

- a) Observation
- b) Questionnaire
- c) Check list
- d) Rating scale

OR

Explain role and functions of NCTE.

Q2) Give information of following teaching methods. How will you take active participation of students in your teaching? Explain with proper example. **[15]**

- a) Group Discussion
- b) E - learning

P.T.O.

OR

Explain functions of teachers professional organization. Explain role of teachers professional organization for quality enhancement of education.

Q3) Write short notes on any four of the following :

[20]

- a) Education in British period.
- b) Code of conduct of teachers.
- c) Importance of practice lessons in teacher training.
- d) Objectives of teacher education on secondary level.
- e) Functions of VGC.
- f) Recommendations given by Kothari commission about teacher education.

Total No. of Questions : 3]

P4622

[4852]-204

M.Ed. (General) (Semester - II)

207 : TEACHER EDUCATION (Optional)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) शिक्षक शिक्षणातील अंतर्गत व बहिर्गत मूल्यमापनाची माहिती लिहा. खालीलपैकी कोणतीही दोन मूल्यमापन तंत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

- अ) अवलोकनतंत्र
ब) प्रश्नावली
क) पडताळा सूची
ड) पदनिश्चयन श्रेणी

किंवा

NCTE ची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील अध्यापन पध्दतींची माहिती सांगा. तुम्ही तुमच्या अध्यापनामध्ये विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग कसा घ्याल? ते सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

- अ) गटचर्चा
ब) ई - अध्ययन

किंवा

शिक्षकांच्या व्यावसायिक संघटनांची कार्ये स्पष्ट करा. शिक्षणाच्या गुणवत्ता वाढीसाठी शिक्षक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा :

[20]

- अ) ब्रिटीश कालखंडातील शिक्षण
- ब) शिक्षकांची आचारसंहिता
- क) शिक्षक प्रशिक्षणामध्ये सराव पाठांचे महत्त्व
- ड) माध्यमिक स्तरावरील शिक्षक शिक्षणाची उद्दिष्टे
- इ) UGC ची कार्ये
- फ) कोठारी कमिशनने केलेल्या शिक्षक शिक्षणातील शिफारशी

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4623

[Total No. of Pages : 4

[4852]-205

M.Ed. (Semester - II)

**208 : EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for the question of 15 marks is 350 - 400.*
- 4) *Word limit for the question of 5 marks is 130 - 150.*
- 5) *Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) Write the concept, nature, causes and characteristics of hearing impairment. How will you provide education for hearing impaired students as a teacher. **[15]**

OR

Explain the following policies and schemes for special education in India.

- a) RCL Act - 1992
- b) Integrated Education scheme - 1992
- c) PWD Act - 1995

Q2) Explain about the following agencies and their role in education of children with special needs **[15]**

- a) Family
- b) Special Schools
- c) Methodology of teaching - learning

P.T.O.

OR

What is rehabilitation? Explain community based rehabilitation with suitable examples. [15]

Q3) Answer any four of the following : [20]

- a) Characteristics of learning disabled children.
- b) Distinguish between special and inclusive education.
- c) Open - School learning system
- d) Remedial help for special children.
- e) What do you mean by multiple disabilities?
- f) Sociological perspectives of special education.

Total No. of Questions : 3]

P4623

[4852]-205

M.Ed. (Semester - II)

208 : EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठीची शब्दमर्यादा सुमारे 350 - 400 आहे.

4) 05 गुणांच्या प्रश्नासाठीची शब्दमर्यादा सुमारे 130 - 150 आहे.

5) विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या शब्दमर्यादेचे काटेकोर पालन करावे.

6) पुरवणी देण्यात येणार नाही.

प्रश्न 1) 'कर्णबधिरता' संकल्पना, स्वरूप, कारणे आणि गुणवैशिष्ट्ये लिहा. एक शिक्षक म्हणून कर्णदोष असणाऱ्या बालकांसाठी तुम्ही शिक्षण कसे उपलब्ध कराल. [15]

किंवा

भारतामधील विशेष शिक्षणासाठी असणाऱ्या खालील योजना व धोरणे स्पष्ट करा.

अ) आर.सी.एल. कायदा - 1992

ब) एकात्म शिक्षण योजना - 1992

क) पी.डब्ल्यू.डी. कायदा - 1995

प्रश्न 2) खालील संस्था आणि विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांसाठी त्यांची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

अ) कुटुंब

ब) विशेष शाळा

क) अध्ययन - अध्यापन पद्धती

किंवा

पुनर्वसन म्हणजे काय? लोकसमुदायावर आधारीत पुनर्वसन योग्य उदाहरणांद्वारे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[20]

- अ) अध्ययन अक्षम बालकांची लक्षणे
- ब) विशेष आणि समावेशक शिक्षण फरक लिहा.
- क) मुक्त - शाळा अध्ययन पद्धती
- ड) विशेष गरजा असणाऱ्या बालकांसाठी उपचारात्मक मदत
- इ) बहुविध अक्षमता म्हणजे काय?
- फ) विशेष शिक्षणाचे सामाजिक पैलू

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4624

[Total No. of Pages : 4

[4852]-206

M.Ed. (General) (Semester - II)

**209 : GUIDANCE AND COUNSELLING (Optional Paper - V)
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Answer limit 350 - 400 words for 15 marks questions.
130 - 150 words for 5 marks questions.*
- 4) Supplement will not be provided.*

Q1) Explain the Techniques of guidance Home visit, Interview Technique and observation Technique with the help of following points : **[15]**

- a) Concept
- b) Limitations
- c) Utility in guidance.

OR

What is Job analysis? Write the need of job analysis Prepare a frame (outline) of any job with the help of following points. **[15]**

- a) Educational and Vocational qualification.
- b) Payment and other allowances.
- c) Terms and conditions of work.

P.T.O.

Q2) Explain need of Research in Guidance and counselling with an example. Explain any one problem regarding educational and social issues with an example. **[15]**

OR

How will you utilize the Freud's Psycho analysis Therapy in Counselling?
Explain with an example. **[15]**

Q3) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Techniques of guidance
- b) Importance of Modern Technology in dissemination of occupational information.
- c) Differentiate between the directive counselling and non - directive counselling.
- d) Concept of eclectic counselling.
- e) Objectives of placement Service
- f) Influence of family and society on guidance.

Total No. of Questions : 3]

P4624

[4852]-206

M.Ed. (General) (Semester - II)

209 : GUIDANCE AND COUNSELLING (Optional Paper - V)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350-400.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130-150.

5) पुरवणी दिली जाणार नाही.

6) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) गृहभेटी, मुलाखत तंत्र आणि निरीक्षण तंत्र ही मार्गदर्शनाची तंत्रे खालील मुद्द्यांच्या आधारे सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

अ) संकल्पना

ब) मर्यादा

क) मार्गदर्शनातील उपयुक्तता

किंवा

रोजगार पृथक्करण म्हणजे काय? रोजगार पृथक्करणाची आवश्यकता सांगा. खालील मुद्द्यांच्या आधारे कोणत्याही एका रोजगाराचा आराखडा तयार करा. [15]

अ) शैक्षणिक व व्यावसायिक पात्रता

ब) वेतन व इतर भत्ते

क) कामाच्या शर्ती

प्रश्न 2) मार्गदर्शन व समुपदेशनातील संशोधनाची गरज सोदाहरण स्पष्ट करा. शैक्षणिक व सामाजिक विषयाला अनुसरून प्रत्येकी एक समस्येचे स्पष्टीकरण करा. [15]

किंवा

फ्रॉईड यांच्या मनोविश्लेषणवादी उपपत्तीचा समुपदेशनासाठी कसा उपयोग कराल ? सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) टिपा लिहा - (कोणत्याही चार) : [20]

- अ) मार्गदर्शनाची तंत्रे
- ब) माहिती वितरणात आधुनिक तंत्रज्ञानाचे महत्त्व
- क) निर्देशित व अनिर्देशित समुपदेशन यातील फरक
- ड) सारसंग्रहात्मक समुपदेशनाची संकल्पना
- इ) स्थापना कार्याचे उद्देश
- फ) शाळा व समाजाचा मार्गदर्शनावरील प्रभाव

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4625

[Total No. of Pages : 4

[4852]-207

M.Ed. (General) (Semester - II)

**210 : TESTING MEASUREMENT AND EVALUATION IN
EDUCATION (Optional)**

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks :50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of simple calculator and statistical tables is allowed.*
- 4) *Student should follow the given word limit .*
- 5) *In any situation students should not be given supplement.*

- Q1)** a) Write meaning characteristics & significance of Norm Reference Test & Criterion Reference Test. (word limit 250) **[8]**
- b) What do you mean by diagnostic test? How it is useful in the evaluation process? (word limit 250) **[7]**

OR

What do you mean by Reliability of test? Illustrate any two methods of establishing reliability of test. How reliability of test will be improved? (word limit 450)

- Q2)** Explain concept of measurement & evaluation with reference to educational process. State functions of measurement & evaluation. (word limit 450) **[15]**

OR

How will you measure attitude, aptitude & personality of student, explain. (word limit 450)

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four) : (word limit 150 each)

[20]

- a) Credit system
- b) Z & T scores
- c) Psychological factors influencing test scores.
- d) Testing of educational environment.
- e) Revaluation.
- f) Question Bank

Total No. of Questions : 3]

P4625

[4852]-207

M.Ed. (General) (Semester - II)

**210 : TESTING MEASUREMENT AND EVALUATION IN
EDUCATION (Optional)**

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) अ) प्रमाणक संदर्भीय चाचणी व निकष संदर्भीय चाचणीचा अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व लिहा. (शब्द मर्यादा : 250) [8]

ब) नैदानिक चाचणी म्हणजे काय? मूल्यमापन प्रक्रियेत ती कशी उपयुक्त ठरते? (शब्द मर्यादा : 250) [7]

किंवा

चाचणीची विश्वसनीयता म्हणजे काय? चाचणीची विश्वसनीयता ठरविण्याच्या कोणत्याही दोन पद्धती स्पष्ट करा. चाचणीची विश्वसनीयता कशी वाढविता येईल? (शब्द मर्यादा : 450)

प्रश्न 2) शैक्षणिक प्रक्रियेच्या संदर्भात मापन आणि मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. मापन आणि मूल्यमापनाची कार्ये लिहा. (शब्द मर्यादा : 450) [15]

किंवा

विद्यार्थ्यांचा दृष्टिकोण, अभियोग्यता आणि व्यक्तिमत्व यांचे मापन तुम्ही कसे कराल, ते स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा : 450)

प्रश्न 3) टीपा लिहा - (कोणतेही चार) : (शब्द मर्यादा : 150 प्रत्येकी)

[20]

- अ) श्रेयांक पद्धती
- ब) झेड (Z) व टी (T) प्रासांक
- क) चाचणी प्रासांकाना प्रभावित करणारे मानसशास्त्रीय घटक
- ड) शैक्षणिक वातावरणाचे परीक्षण
- इ) पुर्नमुल्यांकन
- फ) प्रश्नपेढी

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4626

[Total No. of Pages : 2

[4852]-208

M.Ed.

**MED - 211 : CURRICULUM DEVELOPMENT
(Semester - II) (2013 Pattern) (Optional - VII)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400.*
- 4) *Word limit for questions of 05 marks is about 130 to 150.*
- 5) *Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) What is the need of curriculum planning? Explain with examples, the difference between learning - experience and learning - situations. **[15]**

OR

Explain the principles of constructing curriculum. Explain with example, which ways will you follow while implementing curriculum.

Q2) What are specifications of objectives? Write objectives and specifications of an item in the syllabus of Marathi for V (five) standard. **[15]**

OR

Write different tools of evaluation. Explain the usefulness of analysis of examination result.

Q3) Write short notes on any four of the following: **[20]**

- a) Sources of curriculum construction
- b) Types of Evaluation
- c) Advantages of lesson - planning
- d) Steps of action research
- e) Problems of curriculum reform.
- f) Guiding principles for curriculum development.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4626

[4852]-208

M.Ed.

MED - 211 : CURRICULUM DEVELOPMENT
(Semester - II) (2013 Pattern) (Optional - VII)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) अभ्यासक्रम नियोजनाची गरज म्हणजे काय? अध्ययन अनुभव व अध्ययन परिस्थिती यामधील फरक सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे स्पष्ट करा. अभ्यासक्रम कार्यान्वित करताना कोणत्या मार्गाचा अवलंब केला जातो सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे म्हणजे काय? इयत्ता पाचवीतील मराठीच्या पाठ्यक्रम यादीतील उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहा. [15]

किंवा

विविध मूल्यमापनाची साधने लिहा. परीक्षेच्या निकालाच्या विश्लेषणाचा उपयोग स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. [20]

- अ) अभ्यासक्रम रचनेचे आधार
ब) मूल्यमापनाचे प्रकार
क) पाठ नियोजनाचे फायदे
ड) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या
इ) अभ्यासक्रम पुनर्रचनेतील समस्या
फ) अभ्यासक्रम विकसनाची मार्गदर्शक तत्त्वे

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4627

[Total No. of Pages : 2

[4852]-209

M. Ed. (Gen.) (Semester - II)

**MED : 212 - HISTORY OF EDUCATION AND PROBLEMS
OF EDUCATION
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) *No supplements will be provided to the students.*

Q1) Explain Teaching methodology during Buddhist period? How will you use these teaching methodology in present period. **[15]**

OR

Explain the problems in secondary Education in India & suggest remedies.

Q2) Explain secondary Education commission with the help of following points. **[15]**

- i) Educational objectives
- ii) Recommendations
- iii) Merits & demerits

OR

Explain the social and administrative problems of education and suggest remedies.

Q3) Write short notes : (any 4)

[20]

- a) Write progress of education during ancient period
- b) Curriculum during vedic period
- c) Contribution of sargent report
- d) 5 Recommendations of wood's dispatch
- e) Problems in vocational & technical education
- f) Role of Teacher organisation

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4627

[4852]-209

M. Ed. (Gen.) (Semester - II)

MED : 212 - HISTORY OF EDUCATION AND PROBLEMS
OF EDUCATION

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) बौद्धकालीन अध्यापनपद्धती स्पष्ट करा. आजच्या काळात त्या अध्यापन पद्धतींचा तुम्ही कसा उपयोग कराल. [15]

किंवा

भारतातील माध्यमिक शिक्षणाच्या समस्या स्पष्ट करा. व उपाय सूचवा.

प्रश्न 2) खालील मुद्द्यांच्या आधारे माध्यमिक शिक्षण आयोग स्पष्ट करा. [15]

- i) शैक्षणिक उद्दिष्टे
ii) शिफारशी
iii) गुण व दोष

किंवा

शिक्षणाच्या सामाजिक व प्रशासकीय समस्या स्पष्ट करा. व उपाय सूचवा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणतेही 4) [20]

- अ) प्राचीन काळातील शिक्षणाचा विकास
ब) वैदिक काळातील अभ्यासक्रम
क) सार्जेंट अहवालाचे योगदान
ड) वुडच्या खलित्याच्या 5 शिफारशी
इ) व्यावसायिक व तांत्रिक शिक्षणाच्या समस्या
फ) शिक्षक संघटनांची भूमिका

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4628

[Total No. of Pages : 4

[4852]-210

M.Ed. (General) (Semester - II)
ADVANCED EDUCATIONAL STATISTICS
(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Student should follow the given word limit.*
- 4) *In any situation, student should not be given supplement.*
- 5) *Use of simple calculator and statistical table is allowed.*

Q1) A Researcher wanted to study the effectiveness of three methods of behaviour modification for the the treatment of problem children. He slected 15 students for this study. He administered an adjustment inventory and recorded the scores as x. Then he divided them randomly into 3 groups three different treatment were given to three groups and after two months he again administered the same adjustment inventory and recorded their scores as y. What how will you conclude about the effectiveness of the three treatments from the following data. **[15]**

Group 'A'		Group 'B'		Group 'C'	
X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂	X ₃	Y ₃
06	08	08	10	03	02
03	07	06	15	06	02
08	05	03	14	02	03
02	03	08	08	02	01
01	02	05	03	02	02

OR

Explain the procedure of starine scaling with the help of hypothetical example.

P.T.O.

- Q2)** a) 45 students were divided into 3 categories on the basis of personality test. Extrovert, Ambivert, Introvert [10]

Extrovert	Ambivert	Introvert
16	21	08

Does the distribution differ significantly from the normal distribution.

- b) Use of statistical measures in research. [5]

OR

- a) A research was aimed to know whether children living in rural environment will more physically fit than children living in an urban environment. He took two random samples, one from each environment and measured them on a test of physical fitness. The scores obtained are now tabulated. Can you conclude from the data by using the Mann-whitney 'U' test that rural and urban children do not differ in terms of physical fitness?

Rural Children	65	62	59	62	67	51	56	68	69	45	66	64	25	60	70	$N_1 = 15$
Urban Children	60	62	47	54	60	48	64	50	54	49						$N_2 = 10$

- b) Explain kurtosis

- Q3)** Write notes (any four) (150 words) [20]

- Significance of median
- Use of multiple correlation
- Validity of list scores
- Methods of factor analysis
- Regression equation
- Point biserial correlation

Total No. of Questions : 3]

P4628

[4852]-210

M.Ed. (General) (Semester - II)
ADVANCED EDUCATIONAL STATISTICS
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) विशेष मुलांच्या उपचारासाठी संशोधक वर्तन परिवर्तनाच्या तीन पद्धतीच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास करण्यासाठी संशोधकाने 15 विद्यार्थ्यांची निवड केली. त्याने समायोजन शोधिका विद्यार्थ्यांना दिली आणि गुणांची नोंद केली (x) त्यानंतर त्या विद्यार्थ्यांचे यादृच्छिक पद्धतीने 3 गटामध्ये वर्गीकरण केले. तीन वेगवेगळ्या पद्धतीने तिन्ही गटांना उपचार दिले. दोन महिन्यांनंतर पुन्हा समायोजन शोधिका देण्यात आली. आणि त्यांच्या गुणांची नोंद केली(y).

खालील माहिती वरून तुम्ही तीन वेगवेगळ्या उपचाराच्या परिणामकारकते विषयी कोणता निष्कर्ष काढाल.

[15]

गट 'अ'		गट - 'ब'		गट - 'क'	
X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂	X ₃	Y ₃
06	08	08	10	03	02
03	07	06	15	06	02
08	05	03	14	02	03
02	03	08	08	02	01
01	02	05	03	02	02

किंवा

काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने प्रणऊ (स्टॅनार्डिन) स्केलींगची पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अ) व्यक्तीमत्व चाचणीच्या आधारे 45 विद्यार्थ्यांना 3 गटांमध्ये विभागले. [10]

बहिर्मुखी, उभयवर्ती: अंतर्मुखी बहिर्मुखी व अंतर्मुखी,

बहिर्मुखी	उभयवर्ती: बहिर्मुखी व अंतर्मुखी	अंतर्मुखी
16	21	08

प्रस्तुत वितरण प्रसामान्य वितरणापेक्षा लक्षणियरित्या वेगळे आहे का ?

ब) संशोधनामध्ये संख्याशास्त्रीय परिमाणांचा उपयोग यावर टीप लिहा. [5]

किंवा

अ) शहरी वातावरणामध्ये रहात असलेल्या मुलांपेक्षा ग्रामीण वातावरणामध्ये रहात असलेल्या मुलांची संशोधन हाती घेतले आहे शारिरीक तंदुरूस्ती जास्त चांगली असते का? याबद्दल आहे. त्यासाठी त्यांनी यादृच्छिकपणे प्रत्येक वातावरणातील एका नमुन्याची निवड केली व त्यांचे शारिरीक तंदुरूस्ती चाचणीच्या आधारे मापन केले. प्राप्त झालेल्या प्राप्तांकांचे वर्गीकरण केले. मन - व्हिटने - यु परीक्षिकेचा वापर करून शहरी वातावरणातील मुले व ग्रामीण वातावरणातील मुले यांच्या शारिरीक तंदुरूस्ती मध्ये फरक नाही. असा निष्कर्ष काढू शकता का ?

ग्रामीण मुले	65	62	59	62	67	51	56	68	69	45	66	64	25	60	70	$N_1=15$
शहरी मुले	60	62	47	54	60	48	64	50	54	49						$N_2 = 10$

ब) शिखर दोष स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) (शब्द मर्यादा - 150) [20]

- मध्याकांची महत्वपूर्णता
- बहुविध सहसंबंधाचे उपयोग
- कसोटी प्राप्तांकांची वैधता
- घटक विश्लेषणाच्या (Factor analysis) पध्दती
- प्रतिगमन समीकरणे
- बिंदू-द्विश्रेणीक सहसंबंध

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4629

[Total No. of Pages : 2

[4852]-211

M. Ed. (General) (Semster - II)

**MED : 214 - OPTIONAL - X : EDUCATIONAL TECHNOLOGY
AND E-LEARNING
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks about 350 to 400.*
- 4) *Word limit for questions of 05 marks is about 130 to 150.*
- 5) *Student should strictly follow the word limit given.*
- 6) *No supplement will be provided to the student.*

Q1) What is communication? Explain David Berlo's SMCR model of communication with merits and demerits. **[15]**

OR

What is computer Based Training? Explain the importance of computer Based training in Teacher Education?

Q2) What is teaching in changing educational scenario? Explain the levels of teaching with suitable examples. **[15]**

OR

What is multimedia? Explain the usage of texts, graphics, animation, video-audio in teaching learning process.

Q3) Give answer in short (any 4) **[20]**

- a) Difference between teaching and instruction.
- b) Task analysis
- c) E - learning
- d) Digital learning objects
- e) Drill and practice software
- f) Principles of communication

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4629

[4852]-211

M. Ed. (General) (Semster - II)

MED : 214 - OPTIONAL - X : EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND
E-LEARNING
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) संप्रेषण म्हणजे काय? डेव्हिड बरलोचे एस.एम.सी.आर. संप्रेषण प्रतिमान गुण-दोषांसह स्पष्ट करा. [15]

किंवा

संगणकाधिष्ठित प्रशिक्षण म्हणजे काय? संगणकाधिष्ठित प्रशिक्षणाचे शिक्षक शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) बदलत्या शैक्षणिक परिस्थितीत अध्यापन म्हणजे काय? अध्यापनाचे स्तर उदाहरणासह स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बहुमाध्यम म्हणजे काय? अध्यापन - अध्ययन प्रक्रियेत शब्द, चित्र, सचेतन, दृक - श्राव्य यांचा वापर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4) [20]

- अ) अध्यापन व अनुदेशन यातील फरक
ब) कार्यनिती विश्लेषण
क) ई - अध्ययन
ड) डिजीटल लर्निंग ऑब्जेक्ट
इ) सराव आणि उजळणी सॉफ्टवेअर
फ) संप्रेषणाची तत्त्वे

Total No. of Questions :3]

SEAT No. :

P4630

[Total No. of Pages : 2

[4852]-212

M.Ed. (General) (Semester - II)

215 : INCLUSIVE EDUCATION (Optional)

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks :50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Word limit for 15 marks question is 350 to 400.
- 4) Word limit for 5 marks question is 130 to 150.
- 5) Students should strictly follow the given word limit.
- 6) No supplement will be provided.

Q1) What is Inclusive Education? What are the benefits of Inclusive Education? Enumerate the development of Inclusive Education from special to integrated to inclusive education. [15]

OR

What modifications are necessary for an inclusive classroom for visually impaired students? what special assistance is required for visually impaired students. [15]

Q2) What is the attitude regarding disability in society? Develop an action plan for building positive attitude and behaviour for inclusion in teachers students and society. [15]

OR

How do collaboration and co-operative learning methods assist in teaching - learning in an inclusive classroom. Write a lesson plan for an inclusive classroom which has hearing impaired students. [15]

Q3) Answer the following (Any four) [20]

- a) Characteristics of gifted students
- b) Meaning & definition of diversity
- c) How do class meetings help in building positive attitudes toward children with special needs?
- d) Use of intelligence tests for identification of exceptional students
- e) How is peer mediated instruction useful in inclusion?
- f) What modifications in curriculum can you suggest for inclusion?

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P4630

[4852]-212

M.Ed. (General) (Semester - II)

215 : INCLUSIVE EDUCATION (Optional)

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 2 तास]

[एकूण गूण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठीची शब्द मर्यादा सुमारे 350 ते 400 आहे.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठीची शब्द मर्यादा सुमारे 130 ते 150 आहे.
5) विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या शब्दमर्यादाचे काटेकोर पालन करावे.
6) पुरवणी देण्यात येणार नाही.

- प्रश्न 1) समावेशक शिक्षण म्हणजे काय? समावेशक शिक्षणाचे फायदे काय आहेत? समावेशक शिक्षणाचा, विशेष शिक्षण ते एकात्म समावेशक शिक्षणांचा विकास कसा झाला ते स्पष्ट करा. [15]
किंवा
दृष्टीदोष असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी समावेशक वर्ग खोली मध्ये कोणते बदल आवश्यक आहेत? दृष्टीदोष असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना कोणत्या विशेष मदतीची आवश्यकता असते? [15]
- प्रश्न 2) अक्षमतेविषयी समाजत कश्याप्रकारची अभिवृत्ती दिसून येते? समावेशनासाठी शिक्षक, विद्यार्थी आणि समाज यांच्यामध्ये सकारात्मक वृत्ती जोपासण्यासाठी कृती आराखड्याचे विकसन करा. [15]
किंवा
समावेशक वर्गाच्या अध्ययन - अध्यापनात सहभागात्मक व सहकार्यात्मक अध्यापन पध्दती कशा साहाय्यक ठरतात? व समावेशक वर्गातील श्रवण दोष असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी पाठ टाचण लिहा. [15]
- प्रश्न 3) कोणत्याही चार टिपा लिहा. [20]
अ) प्रज्ञावान विद्यार्थ्यांची वैशिष्ट्ये
ब) विविधतेचा अर्थ व व्याख्या
क) विशेष गरजा असणाऱ्या विद्यार्थ्यां मध्ये सकारात्मकवृत्ती निर्मितीसाठी वर्गसभा कशा उपयुक्त ठरतात?
ड) अपवादात्मक बालकांना ओळखण्यासाठी बुद्धिमत्ता चाचण्यांचा उपयोग.
इ) समवयस्क सहाय्यीत अनुदेशन (peer mediated instruction) समावेशनासाठी कसे उपयुक्त ठरते?
फ) समावेशनासाठी अभ्यासक्रमात कोणत्या सुधारणा सूचवाल?

